

PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ

Seda BAŞARIR BAKIR

Okul Psikolojik Danışmanı ve Rehber Öğretmeni

HİKAYE: Bir profesör ve öğrencisi araştırma için kutuplara gitmiştir. Buzlar üzerinde gezinirken, arkalarına baktıklarında bir kutup ayısının hızla kendilerine doğru gelmekte olduğunu görürler. Koşabildikleri kadar hızlı koşmaya başlarlar. Bir süre sonra öğrenci durur ve sırt çantasından koşu ayakkabılarını çıkarır, giymeye başlar. Bu sırada profesör öğrenciye dönüp “Ne yapıyorsun, ayıdan kaçmaktan başka yapılacak bir şey yok. o bizden daha hızlı koşuyor der.” Öğrenci ise gülererek “Profesör çözülmesi gereken problem bu değil sadece bir ayı var gerçek problem kimin daha hızlı koşacağıdır sizin mi yoksa benim mi?” der.

- . Genellikle çözümü için üzerinde çalışılan problemin gerçek problem olmadığını, bu nedenle problemin ne olduğunun anlaşılmasının önemini anlamaktayız.

Problem Nedir?

- Kişinin hedefine gitmesine engel olan, üzerinde düşünülmesi ve çözülmesi gereken sorundur.

Problem Nedir?

- **Önceki bilgi ve deneyimden faydalanarak veya araştırma sonucu yeni bilgiler edinerek karşılaşılan bir problemin çözümdür.**
- **Problem Çözme yönteminde karşılaşılan sorunu net olarak kavrama önceki bilgi ve becerileri bu sorunun çözümünde kullanabilme, problemin güçlüğüne göre bazı durumlarda analiz ve sentez becerisini gerektirmektedir.**

Problem Çözme Nedir?

1. Problemin farkına varılması
2. Problemin tanımının yapılması
3. Çözüm yollarının tespit edilmesi
4. Bilgi toplamak
5. Çözüm yollarının değerlendirilerek en iyi çözüm yolunun seçilmesi
6. En iyi çözüm yolunun uygulanması
7. Değerlendirme yapılarak işe yarayıp yaramadığının tespit edilmesi
8. Problem çözülmediyse, çözüm yollarından en iyi ikinci çözüm yolunun uygulanması
9. Problem çözülene kadar bu sıralamanın tekrar yapılması

Problem Çözme Aşamaları

1. Problemin Farkına Varmak: Problemin farkına varılması, en önemli aşamadır. Bir problemimizin olmadığını düşünürsek, çözüm yolu da aramamış oluruz.
2. Problemin Tanımının Yapılması: Problemin sınırlandırılması çözüm açısından çok önemlidir. Çünkü sınırları belirlenmemiş bir problem için çözüm yolları geliştirmek güçtür. Problem açık ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmelidir.
3. Çözüm Yollarının Tespit Edilmesi: Problemin çözümüne ilişkin mümkün olduğu kadar çok çözüm yolunun oluşturulduğu aşamadır. Problemin çözümü ile ilgili yapılabilecek olanların sınırlarını çizer. Her biri öneri niteliğinde olan ve problemin çözümü ile ilgili karar vermeye yardımcı olacak çözüm yolları geliştirilir.

Problem Çözme Aşamaları

4. Bilgi Toplama: Problemin çözümünde yararlanılacak kaynakların belirlendiği aşamadır. Oluşturduğumuz çözüm yollarını elde ettiğimiz bilgilere göre test edeceğimiz için kaynaklar dikkatlice belirlenmeli ve bilgilerin doğruluğu kontrol edilmelidir. Problemin çözümü için gözlem, görüşme, internet taraması gibi bilgi toplama yollarından faydalanılır.
5. En İyi Çözüm Yolu: Bu aşamada çözüm yollarından probleme en uygun olanı seçilir. Çözüm yollarıyla ilgili araştırmalar yapılır ve kanıtlar toplanır. Toplanan bu bilgiler ışığında çözümlerle ilgili karşılaştırmalar yapılır ve problemin çözümüne yönelik en uygun olanı seçilir.
6. Çözüm Yolunun Uygulanması: Problemin çözümünde en etkili olabilecek çözüm yolu için harekete geçilir ve uygulanır.
7. Değerlendirme: En etkili olduğu düşünülüp uygulanan çözüm yolu, problemi ne ölçüde çözmüştür? Problemin çözüme ulaşıp ulaşmadığı tespit edilir.
8. En İyi 2. Çözüm Yolu: Problem çözülmediyse, en iyi ikinci çözüm yolu seçilerek uygulamaya geçilir.
9. En Etkili Problem Çözümü : Bizi hedefimize doğru giderken engelleyen sorun ortadan kalktıysa, problemi en etkili bir şekilde çözmüşüz demektir

Problem Çözme Aşamaları

EK 5 PROBLEMLERİM VE BAKIŞ AÇIM

Yaşanılan problem	Probleme ait düşünce, inanç ve yorumlarım (Bakış açım)	Duygularım	Davranışım
Arkadaşıma ödünç verdiğim bir eşya geri verilmediğinde			
Çok beğendiğim bir ayakkabıyı almak için param yetmediğinde			
Bir arkadaşım tarafından başkalarının yanında küçük düşürüldüğümde			
Gece yarısı üst kattan gelen gürültü yüzünden uyandığımda			
Arkadaşımın söz verdiği halde buluşmaya gelmediği zaman			
Kalabalık karşısında bir konuda konuşma yapacağım zaman			

- Bir problemle ilgili farklı bakış açıları ve çözüm yollarının olabilmektedir.

Problem Çözmede Farklı Bakış Açıları

- Problem durumla ilgili düşüncen her zaman doğru mu?
- Bir problemle karşılaştığında “ya hep ya hiç” veya “siyah beyaz” şeklinde mi düşünüyorsun?
- Karşılaşılan her problemin bir çözümü olmalı mı?
- Bir problemde farklı sonuçlara ulaşılabileceğini unutmamalı...

“Kral maiyetini önemli bir görev için sınamak istemiş. Birçok güçlü ve akıllı adam etrafında toplanmış. Kral onları bugüne kadar görüp görecekleri en kocaman kapının önüne getirerek şöyle demiş: "Siz akıllı insanlar, benim bir sorunum var ve hanginizin bunu çözebileceğini görmek istiyorum. Burada krallığımdaki en büyük ve en ağır kapıyı görüyorsunuz. Hanginiz bunu açabilirsiniz?" Saray mensuplarında bazıları açamayız der gibi başlarını sallamış. Diğerleri, çevresindekilere göre daha akıllı sayılanlar, kapıyı daha yakından incelemiş, fakat onlar da açamayacaklarını kabul etmişler. Bu akıllı insanlar böyle söyleyince saraylılar sorunun çözülemeyecek kadar zor olduğunda fikir birliğine varmışlar.

"Ancak bir kişi bu kapıyı açabilmiş. Sizce bunu nasıl yapmış?"

Hikaye Tamamlama

Sadece bir vezir kapının yanına giderek onu şöyle bir gözden geçirmiş ve elleriyle yoklamış, açmak için çeşitli yolları denemiş, en sonunda kuvvetle yüklendiğinde ağır kapı açılmış. Meğer kapı zaten tam kapalı değilmiş ve açmak için deneme isteği ve yüreklilikle davranma cesaretinden başka bir şey gerekmiyormuş. Kral vezire şöyle demiş: "Sadece gördüğün ve işittiğine bağlı kalmadan, kendi gücünü devreye soktuğun ve denemeyi göze aldığın için saraydaki görevi sen alacaksın"

**Problem çözmede risk alma-
cesaret ve yaratıcılık
kavramlarının önemi**

ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİ

Çatışma nedir ?

İki tarafın ihtiyaçlarının, beklentilerinin, amaçlarının, fikirlerinin herhangi bir nedenle ters düştüğü durumda ortaya çıkan anlaşmazlıktır.

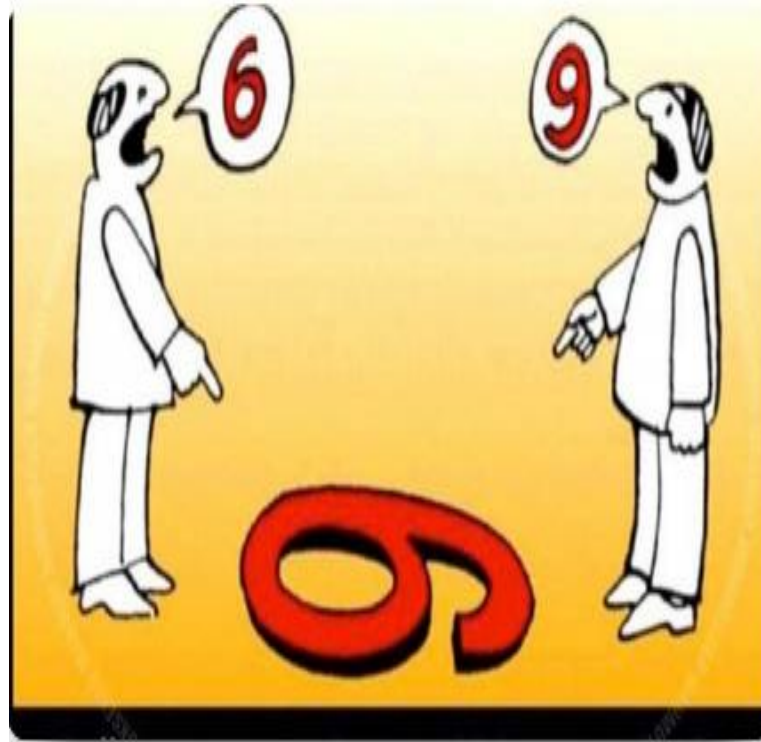

'Peki çatışma deyince aklınıza ne geliyor? Çatışma iyi midir kötü müdür, neden?'

Çatışma yaşamımızın doğal bir parçasıdır hatta bilinenin aksine olumludur. Çatışmanın kendisi değil çatışmayı **çözüm yolumuz** çatışmayı “**yapıcı**” ya da “**yıkıcı**” hale getirir. İnsanın olduğu her yerde çatışmanın olması çok normaldir. Çatışmaları iyi kullanırsak gelişmek, ilerlemek ve dönüşmek için bir fırsata dönüştürebiliriz.

“Sizce çatışmanın ne gibi yararları olabilir?”

'Çatışma sayesinde sorun çözme becerilerimiz gelişir, sorunun esas nedeni bulunur, rekabete engel olur, yaratıcılığı artırır, yeni fikirler üretme becerimizi geliştirir, demokratik bir ortam oluşturmaya katkı sağlar, iletişim becerilerimizi güçlendirir, duygularımızı rahatlatır, güven ve motivasyonu artırır.'

Anlaşmazlık ve tartışma her zaman kötüdür. **(Yanlış:** Tüm anlaşmazlık ve tartışmalar her zaman kötü değildir. Aslında sağlıklı bir biçimde ele alınırlarsa gelişmemize, farklı düşünme biçimi kazanmamıza ve işbirliğine yol açarlar).

o Çatışmalar insanların ya da grupların farklı ihtiyaçlara, görüşlere ve değerlere sahip olmalarından dolayı ortaya çıkar. **(Doğru:** Bu aynı zamanda çatışmanın tanımlarından birisidir).

o İnsanlar anlaşmazlıklarda çok öfkelendikleri için kendilerini kontrol etmelerinin bir yolu yoktur.**(Yanlış:** Pek çok kişi böyle düşünür ama öfkenin kontrolü mümkündür ve öğrenilebilen bir beceridir).

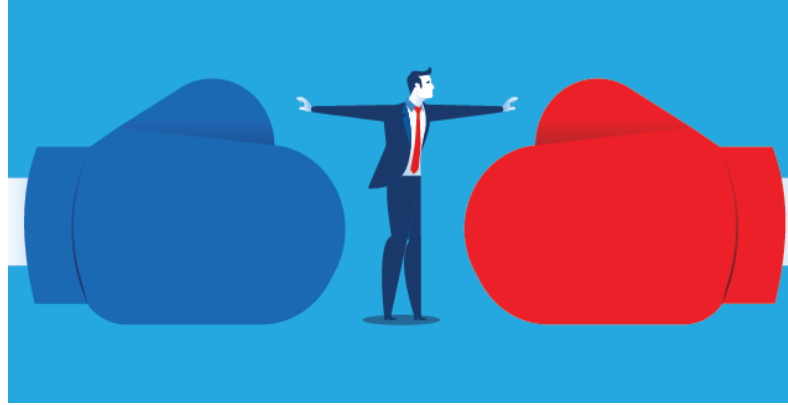
o Tartışmalar bizi geliştirebilir. **(Doğru:** Karşımızdakini aktif bir biçimde dinlediğimiz ve öfkemize hakim olduğumuz sürece her zaman için tartışmalardan öğreneceğimiz yeni şeyler vardır. Aynı şekilde karşımızdaki kişiler de bizden öğrenebilirler).

o Anlaşmazlıklardan doğan kavgalardan kaçmak zayıflık belirtisidir.**(Yanlış:** Gençlerin bir bölümü böyle düşünse de anlaşmazlığın çok doğal olduğunu kabul edip, bunu fiziksel kavgaya dönüştürmemek en iyisidir. O yüzden çatışma çözme becerilerini kullanarak kavgadan kaçınmak korkaklık ya da zayıflık değil, aksine sağduyulu ve akıllıca bir davranıştır.

o Yakın arkadaşlıklar arasında anlaşmazlıklar ya da çatışmalar olmaz.**(Yanlış:** Yakın arkadaşların da ihtiyaçları, fikirleri ve değerleri zaman zaman çatışabilir. Önemli olan bu çatışmaları etkin bir biçimde çözebilmektir).

o Çatışmaları etkili bir biçimde çözmek mümkündür. **(Doğru:** Bizim de önümüzdeki oturumlarda öğreneceğimiz gibi çatışmaları etkili bir biçimde çözmek mümkündür.

Çatışmayı çözmek için çeşitli yöntemler vardır ve bunlar kişiye özeldir. Siz çatışmalarınızı nasıl çözüyorsunuz? (Bu soruyu unutmayın, buraya daha sonra geleceğiz.)

“

”

ÇATIŞMA ÇÖZME YÖNTEMLERİ

ÇATIŞMA SONUCUNDA 3 DURUM OLUŞMAKTADIR

1

Tarafların ikisinin de kaybettiği, dolayısıyla ikisinin de mutsuz hissettiği (**kaybet-kaybet**)

2

Taraflardan birinin kazanıp, diğerinin kaybettiği kaybedenin mutsuz olduğu (**kazan-kaybet**)

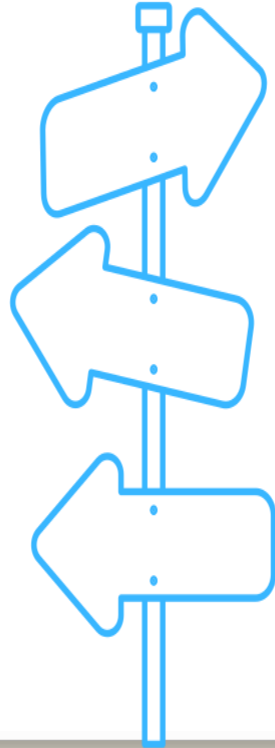
3

Tarafların ikisinin de kazandığı dolayısıyla mutlu hissettiği (**kazan-kazan**)

Çatışma

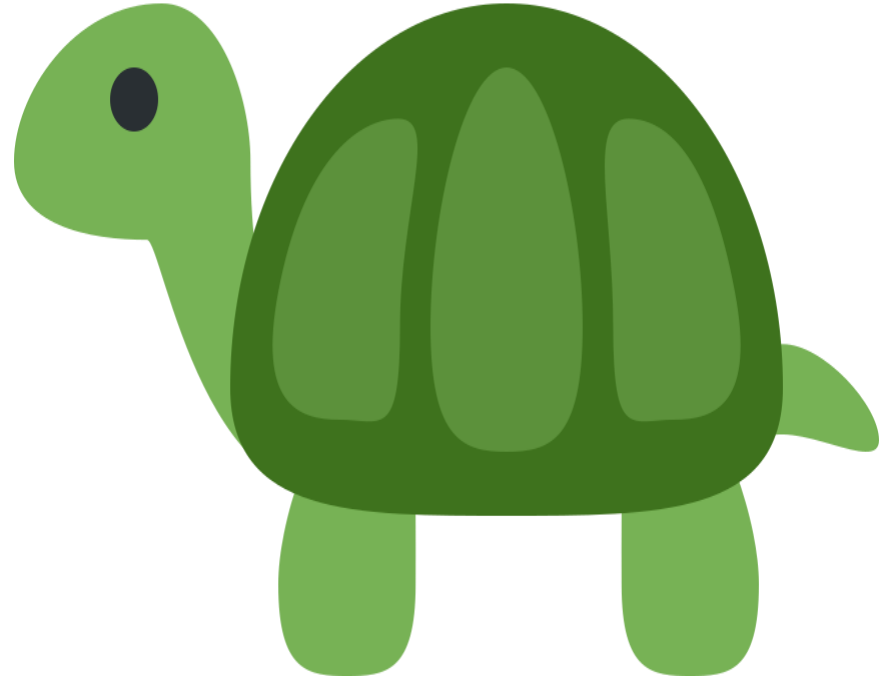
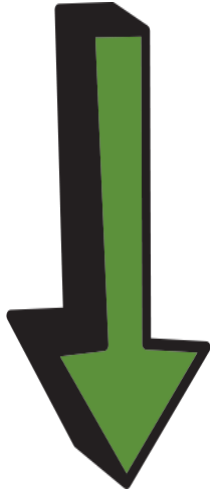
Durumlarıyla Başa Çıkmada

Kullanılan Yollar

Geri çekilme
Zorlama
Alttan alma
Uzlaşma
Yüzleşme

Kaplumbağa

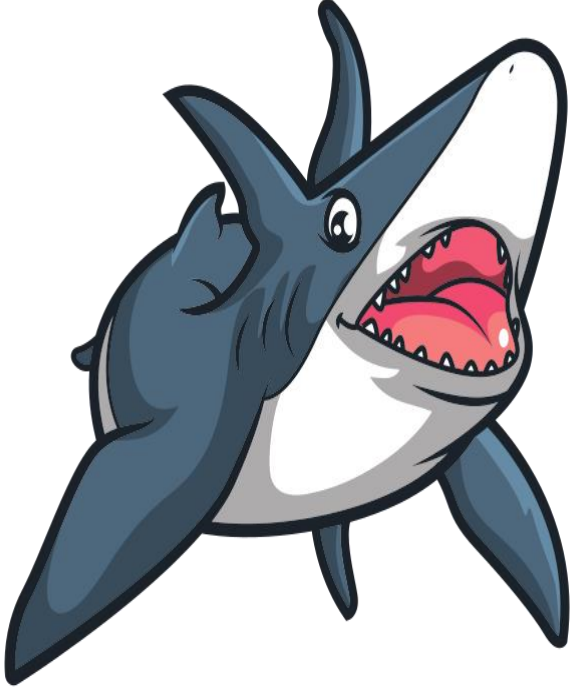

Deyince aklınıza ne geliyor?

KAPLUMBAĞA(KABUĞUNA ÇEKİLME):Kaplumbağa nasıl tehlike anında kabuğuna çekilirse bu kişiler de çatışma yaşayınca isteklerinden vazgeçer, içine kapanır ,sorun yokmuş gibi davranır. Tarafların her ikisi de kaybeder. Sorun konuşulmamış olur. **Kaybet-kaybet** yöntemidir.

Köpek Balığı

Deyince aklınıza ne geliyor?

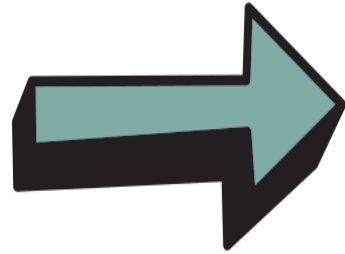
(Saldırganlık, hırs, öfke, zorlama, baskı, güç kullanma, rekabet)

Köpekbalığının tehlike anında karşıya zarar verdiği gibi bu tarza sahip kişiler de çatışma karşısında saldırganca bir tutum sergiler. ”Ya benim dediğim olur ya da benim dediğim’ ’mantığı vardır. Tarafların biri kazanırken diğeri kaybeder. Kırıcıdır. **Kazan-kaybet** yöntemidir.

Ayıcık

Deyince aklınıza ne geliyor?

(Rahat, huzurlu, güvende, sevgi dolu, mutlu vs.)
Bu tarza sahip olan kişiler çatışma yaşayınca ‘‘Karşımdaki mutlu olsun yeter:’’ diye düşünür. Kendi isteklerinden vazgeçer.’’ Amalarımдан vazgeçiyorum, yeter ki beni sevsin’’ mantığı vardır. **Kazan-kaybet** yöntemidir.

Tilki

Deyince aklınıza ne geliyor?

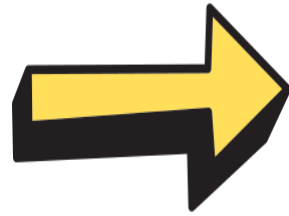
(Kurnaz, planlı, çıkarlarını koruyan, orta yollu hareket edebilen, işbirlikçi vs.)

Tilki tarzını benimseyen kişiler biraz kendi amaçlarından vazgeçer biraz da karşının amaçlarından vazgeçmesini ister. İki taraf için orta yol bulunmaya çalışır. Tam olarak tatmin olunmasa da sorun çözülür. **Kazan-kazan** yöntemidir

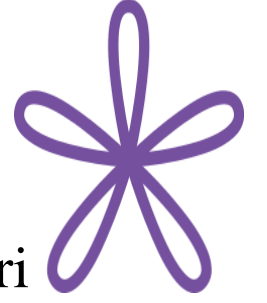
Baykuş

Deyince aklınıza ne geliyor?

(Bilge, sesleri iyi işiten, görüş açısı geniş, zeki, koruyucu vs. özelliklere sahiptir.)
Her iki taraf da amaçlarından vazgeçmeden, iki tarafın da isteğinin karşılandığı çatışma çözme yöntemidir. Taraflar hem sorunu çözer hem tatmin olur hem de amaçlarına ulaşmış olur. Büyük bir olgunluk gerekir bu yöntem için. **Kazan-kazan** yöntemidir.

Çatışma çözüme taktiklerinin hepsi yeri geldikçe kullanılmaktadır. Hepsinin anlamlı işlevleri vardır. Ancak; uzlaşma ve yüzleşme taktikleri çatışma çözüme becerisinde kullanılması gereken daha sağlıklı yollardır. Bu şekilde, bireyler sonuçtan memnun olarak ayrılmaktadır.

1. Durum: Bayram'la Veysel okulun bahçesinde top oynamaktadırlar. Bir süre sonra hangisinin kaleci olacağı konusunda tartışmaya, hatta bir süre sonra itişip kakışmaya başlarlar. Onları bir süredir izleyen nöbetçi öğretmen gelir ve “Madem bir oyun kavga etmenize yol açıyor, o zaman siz de oynamayın” der ve toplarını alıp gider.

- Bu çatışma hangi durumla son bulmuştur?
- Sorunu nasıl çözebilirlerdi?

2. Durum: Nur ile Sema iki yakın arkadaşlar. Birbirlerinden habersiz ikisi de sınıf başkanı olmak istiyorlar. Öğretmen kimin aday olmak istediğini soruyor. Sema, Nur'un da el kaldırdığını görünce aday olmaktan vazgeçiyor.

- Bu çatışma hangi durumla son bulmuştur?
- Sorunu nasıl çözebilirlerdi?

3. Durum: Fırat'la Murat iki kardeşler. İkisi de birbirinin kıyafetlerini giyiyorlar. Bir sabah ikisi de aynı kazağı ve pantolonu giymek istiyorlar. Uzun bir pazarlıktan sonra Fırat kazakla başka bir pantolon, Murat da pantolonla başka bir kazak giymeyi kabul ediyor.

Bu çatışma hangi durumla son bulmuştur?

4. Durum: Bir grup arkadaş hafta sonu buluşuyorlar ama ne yapacaklarına karar veremiyorlar. İçlerinden bazıları sinemaya gidelim derken, diğerleri bir yerde oturmak ve sohbet edip çay içmek istiyorlar. Tam tartışmaya başlayacakken içlerinden biri “Zamanımız var. Neden ikisini de yapmıyoruz?” diyor.

Bu çatışma hangi durumla son bulmuştur?

Siz
çatışma çözerken bu
yollardan
hangilerini daha
sıklıkla
kullanıyorsunuz

